

Asia: VN/3327/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi turvallisuusselvityslain muuttamisesta

Hakemusten keskittämistä koskeva muutos (15 §)

Arvio hakemusten keskittämistä koskevasta muutoksesta

Esitys on prosessiekonomian kannalta ymmärrettävä. EK kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että mitä enemmän turvallisuusselvityksissä käytetään sijaishakijaa, sen vaikeammiksi kohdehenkilön työnantajaorganisaation toimintamahdollisuudet muuttuvat niissä tilanteissa, joissa turvallisuusselvityksessä ilmenee lain tarkoittamia merkityksellisiä seikkoja. Sijaishakija ei lain mukaan ole oikeutettu ilmaisemaan tietoonsa saamiaan merkityksellisiä seikkoja kohdehenkilön työnantajalle, vaan käytännössä ilmoittaa näissä tilanteissa vain sen, ettei kohdehenkilöä voida hyväksyä suorittamaan puheena olevaa tehtävää. On tilanteita esimerkiksi moniasiakasympäristössä, jossa tällöin pitää miettiä, voidaanko henkilöä ylipäätään käyttää enää niihin tehtäviin, joihin hänet on nimitetty ja mikä merkitys tällaiselle tiedolle ylipäätään työoikeudellisesti on annettava. Kaikissa tilanteissa ei välttämättä ole osoitettavissa toista työtehtävää, johon henkilö voidaan ohjata. Lisäksi tällaisissa tilanteissa jää väistämättä aina epäily henkilön luotettavuudesta, mikä ei luonnollisesti ole kyseisen työntekijänsä etu.

Erityisen haastavaksi tilanne voi muodostua niissä lakiehdotuksesta johtuvissa tilanteissa, joissa nyt tultaisiin turvallisuusselvittämään henkilö, joka on toiminut mahdollisesti pitkäänkin nykyisissä, lakiehdotuksen tarkoittamissa tehtävissä ja joka nyt tultaisiin turvallisuusselvittämään ensimmäistä kertaa. Näitä henkilöitä on lakiehdotuksen mukaan noin 9 500. Sama koskee osin myös sellaisia henkilöitä, joista aiemmin on tehty suppea turvallisuusselvitys, mutta joista sen voimassaolon päätyttyä tultaisiin tekemään perusmuotoinen turvallisuusselvitys. Perusmuotoisessa turvallisuusselvityksessä tarkistetaan suppeaa useampia rekistereitä, joten myös kokonaan uusia merkityksellisiä seikkoja voi ilmetä. Jos tällaisten henkilöiden turvallisuusselvityksessä ilmenee merkityksellisiä seikkoja, työnantajan on ratkaistava, mihin tehtäviin henkilöä voidaan jatkossa käyttää. Useimmissa nyt kyseeseen tulevista tapauksista uuden työtehtävän ja -kohteen osoittaminen lienee mahdollista, mutta ei välttämättä aina.

Näistä syistä EK toivoo, että sijaishakijan käyttö rajataan niihin tilanteisiin, joissa se on ehdottoman välttämätöntä.

Perusmuotoista henkilöturvallisuusselvitystä koskeva muutos (19 §)

Arvio perusmuotoista henkilöturvallisuusselvitystä koskevasta muutoksesta

EK:lla ei ole lausuttavaa.

Suppeaa henkilöturvallisuusselvitystä koskeva muutos (21 §)

Arvio suppeaa henkilöturvallisuusselvitystä koskevasta muutoksesta

Ek pitää esitystä sinällään perusteltuna, mutta kiinnittää huomiota Euroopan komission täytäntöönpanoasetuksen määräajasta seuraavaan erittäin haastavaan tilanteeseen koskien ehdotetussa 21 § 4a -kohdassa tarkoitettujen henkilöiden turvallisuusselvittämistä. Esityksessä mainitut noin 9 500 henkilöä on turvallisuusselvitettävä 30.6.2020 mennessä. Jos laki tulee voimaan luonnoksessa esitetyn mukaisesti viimeistään 1.5.2020, aikataulu on erittäin tiukka. Suojelupoliisi tekee vuosittain noin 60 000 turvallisuusselvitystä, joten lähes 10 000 uuden turvallisuusselvityksen tekeminen näin lyhyen ajan kuluessa vaikuttaa todennäköisesti niin, että muidenkin turvallisuusselvitysten käsittelyyn tulee viiveitä. Monen turvallisuusselvityksen menettelyn piirissä olevan yrityksen haaste on jo nyt hakemusten kohtalaisen pitkä käsittelyaika, joka hidastuttaa rekrytointiprosessia, nimityksiä ja niiden myötä nimitetyn henkilön työssä aloittamisen ajankohtaa. Käsittelyaika ei saisi pidentyä nykyisestä.

Nuhteettomuusseurantaan ehdotetut muutokset (51 ja 52 §)

Arvio nuhteettomuusseurantaan ehdotetuista muutoksista

Esityksessä ehdotetaan, että 51 §:n 1 momenttiin lisättäisiin säännös keskusrikospoliisin rikostiedustelutietojen ja suojelupoliisin tiedustelutietojen käyttämisestä nuhteettomuuden ja luotettavuuden seurannassa silloin, kun alkuperäinen perusmuotoinen henkilöturvallisuusselvitys on tehty nyt ehdotetun 19 §:n 1 momentin 7-kohdan perusteella lentoaseman turvalvontatoimenpiteistä vastaavien ja niitä toteuttavien henkilöiden taustan tarkistamiseksi.

Koska mainittuja tiedustelutietoja ei jatkossakaan käytettäisi muiden perusmuotoisesti turvallisuusselvitettyjen henkilöiden nuhteettomuusseurannassa, esitys asettaisi perusmuotoisesti turvallisuusselvitetyt keskenään eri asemaan. Sen asemesta, että lukumääräisesti vain melko pienen joukon osalta myös mainitut tiedustelutiedot olisivat jatkossa nuhteettomuusseurannan piirissä, olisi EK:n näkemyksen mukaan syytä selvittää, tulisiko nämä tiedot liittää jatkossa kaikkien perusmuotoisesti turvallisuusselvitettyjen nuhteettomuusseurantaan. Ilmailun turvallisuus suojattavana etuna on myös EK:n näkemyksen mukaan tärkeä, mutta ei ole itsestään selvää, että se tässä suhteessa olisi tärkeämpi kuin muut perusmuotoisilla turvallisuusselvityksillä suojattavat edut. Olisi prosessiekonomian ja yksityisyyden suojan kannalta selkeämpää, että samaa nuhteettomuusseurannan systematiikkaa noudatettaisiin kaikkiin perusmuotoisen turvallisuusselvityksen arvoiksi katsottuihin suojattaviin etuihin. Esityksen mukaan tiedustelutietojen liittäminen nuhteettomuusseurantaan edellyttäisi myös uuden tietojärjestelmän luomista.

Esityksen vaikutukset toimintaan

Millaisia taloudellisia ja toiminnallisia vaikutuksia esityksellä olisi toimintaan?

EK:lla ei ole lausuttavaa.

Esityksen muut vaikutukset

Millaisia muita (esimerkiksi turvallisuuteen liittyviä) vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Esityksessä ehdotetut muutokset tulevat parantamaan ilmailun turvallisuutta, koska niiden myötä turvallisuusselvitysten kattavuus laajenee. Yritysten kustannukset tulevat kuitenkin nousemaan huomioiden, että selvitysten piiriin tulee 9 500 sellaista henkilöä, joita ei aiemmin ole selvitetty ja lisäksi noin 15 000 - 20 000 henkilön osalta kustannukset selvitystä kohden tulevat kaksinkertaistumaan, kun aiemman suppean turvallisuusselvityksen voimassaolon päättyessä tehdään perusmuotoinen turvallisuusselvitys.

Tässä esityksessä taustana on ilmailun kansainvälinen regulaatio. EK toteaa, että Suomessa olisi tarvetta turvallisuusselvityslain perusteellisempaan päivittämiseen. Suppeiden turvallisuusselvitysten siirtyessä paikallispoliisilta suojelupoliisin tehtäväksi tietyt tulkinnot tiukkenivat koskien sitä, millaisissa tehtävissä toimivista tai millaisiin tiloihin pääsevästä henkilöistä voidaan tehdä suppea turvallisuusselvitys. Nykyisin enenevässä määrin viranomaisten tiloissa tapahtuvaa toimintaa on siirretty yritysten tehtäväksi. Nykyinen turvallisuusselvityslaki ei riittävästi tunnista tätä seikkaa. Esimerkiksi 21 §:n 1 momentin 3-kohdassa todetaan: "...saa pysyväisluonteisen oikeuden päästä sellaiseen viranomaisen yleisöltä suljettuun toimitilaan tai alueelle ja hoitaa siellä itsenäisesti rakennus-, asennus-, huolto- tai vartiointitehtäviä tai muita niihin rinnastettavia tehtäviä, jos toimitilasta tai alueesta saatavien tietojen oikeudettomalla käytöllä tai niissä tapahtuvalla lainvastaisella teolla voi vaarantaa yleistä turvallisuutta, valtion turvallisuutta tai muuta merkittävää yleistä etua...". Säännös ei näin tunnista yrityksen toimitiloissa tehtävää toimintaa, vaikka tällöinkin voisi vastaavalla tavoin vaarantaa valtion turvallisuutta. Säännös ei myöskään tunnista yksityisen edun vaarantumista. EK:n näkemyksen mukaan joitakin 21 §:n perusteita tulisikin tarkastella uudelleen.

Muut kommentit esitysluonnoksesta

Muut kommentit

-

Rajamäki Markku
Elinkeinoelämän keskusliitto EK - Lainsäädäntö ja hallinto